

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Л. М. Коргун

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з навчальної
дисципліни

ПП13 Інклюзивна освіта

Спеціальності: 012 Дошкільна освіта.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

УДК:

Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
(Протокол № _____ від _____)

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент Л.М.Коргун.

Рецензенти:

Завідувач Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної
освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
І. М. Орленко

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної
реабілітації ПНПУ імені К.Д. Ушинського доцент О.В.Начинова

Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни
ПП13 Інклюзивна освіта

Спеціальності: 012 Дошкільна освіта. Рівень вищої освіти: перший
(бакалаврський)/ Л. М. Коргун. Одеса: Університет Ушинського, 2021. 48 с.

№	Зміст	Стр.
1	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Опис кваліфікаційних вимог згідно з національною рамкою кваліфікацій	5
3.	Пояснювальна записка	6
4.	Критерії оцінювання	9
5.	Зміст навчальної дисципліни	13
6.	Теми практичних занять та технологічна карта дисципліни	18
7.	Самостійна робота студента та її дидактичне забезпечення	27
8.	Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)	42
9.	Рекомендована література	44

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 012 Дошкільна освіта.	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – участь у складанні ІПР		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		14 год.	
		Практичні, семінарські	
		22 год.	
		Самостійна робота	
		64 год.	
Індивідуальні завдання:			
20 год.	20		
		Вид контролю: екзамен	

**2. Опис кваліфікаційних вимог до 6 (бакалаврського) рівню
Національної рамки кваліфікацій (постанова КМУ від 25.06.2020 р. №
519)**

Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Концептуал ьні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації збір, інтерпретація та застосування даних спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії

3. Пояснювальна записка

Згідно з діючою редакцією Закону України «Про освіту» держава створює умови для здобуття освіти всіма громадянами України, в тому числі особами з особливими освітніми потребами з урахуванням їх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти. Цей закон передбачає, що «Держава забезпечує підготовку фахівців для роботи з особами з особливими освітніми потребами на всіх рівнях освіти» (ст.19, п.2). Особам з особливими освітніми потребами освіта надається нарівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного кадрового забезпечення.

Мета навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта»: сформувати у здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в галузі педагогіки за спеціальністю 012 Дошкільна освіта систему спеціальних знань щодо теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивної освіти. Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН 8. Планує освітньо-виховну роботу з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими потребами та складає прогнози щодо її ефективності.

ПРН 13. Проектує педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей (психологів, соціальних педагогів, логопедів, учителів, лікарів, фізичних реабілітологів тощо), батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного гармонійного розвитку дітей.

ПРН 16. Знаходить інформацію та самостійно аналізує дані про індивідуальний розвиток дитини; визначає критерії і показники психічного й психофізичного розвитку дітей на різних етапах раннього та дошкільного віку; враховує отримані дані при виборі методик і технологій навчання і виховання, визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку;

розробляє ефективні індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього та дошкільного віку.

ПРН 17. Вміє використовувати сучасні кваліметричні методики діагностування дітей дошкільного віку: обдарованих дітей, дітей, які розвиваються в нормі, дітей з особливими потребами; оцінювати особистісні досягнення кожної дитини; враховує індивідуальні відмінності дітей та розробляти дитиноцентричні творчо-розвивальні, освітньо-розвивальні, корекційно-розвивальні та інші адресно спрямовані технології і методики.

ПРН 21. Здійснює різні види планування в дошкільному навчальному закладі; добирає доцільні для реалізації завдань дошкільної освіти форми планів та розробляє конспекти різних форм освітньої діяльності з урахуванням вікових особливостей та індивідуальних відмінностей дітей, провідних чинників розвитку, основних принципів дошкільної освіти та вимог до навчання й виховання дітей раннього і дошкільного віку

ПРН 22. Володіє технологіями дошкільної інклюзивної освіти; вміє організовувати групове й індивідуальне навчання і виховання дітей з особливими потребами.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- Генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи інклюзивної освіти.
- Про те, що інклюзивна освіта, це стратегічний шлях міжнародного та українського законодавства.
- Обов'язки вихователя в закладі дошкільної освіти.
- Обов'язки асистента вихователя в закладі дошкільної освіти.
- Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.

вміти:

- Знаходити та інтерпретувати державні документи, що регламентують введення інклюзивної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах.

- Визначати види корекційно-розвивальної роботи при організації інклюзивного навчання.
- Складати індивідуальну програму розвитку та індивідуальний освітній план залежно від типу дизонтогенії, на яку страждає дитина.
- Прилучати батьків до виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами
- Здійснювати диференційований підхід до виховної та розвивальної роботи в ЗДО, в залежності від особливих освітніх потреб дитини та рівня її психічного розвитку.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність самостійно і комплексно розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку із застосуванням теорії і методики дошкільної освіти в типових і невизначених умовах системи дошкільної освіти

Загальні компетентності:

КЗ-2. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел

КЗ-3. Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми.

КЗ-5. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій.

КЗ-6. Здатність до співпраці і взаємодії в команді.

КЗ-13. Здатність створювати команду, мотивувати її членів та досягати спільних цілей.

Спеціальні компетентності:

ФК-18. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими потребами відповідно до їхніх можливостей.

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

4. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач не відповідає на запитання
	1 бал	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги
	2 бали	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	3 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи

		практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
ІНДЗ (участь у складанні ІПР на обрану дитину)	0-9	Здобувач виконав не менше ніж 50% змісту ІПР за обраним розділом роботи – початковий рівень знань та вмінь
	10-13	Здобувач виконав 51% - 70% змісту ІПР за обраним розділом роботи – середній рівень знань та вмінь
	14-17	Здобувач виконав 71% - 90% змісту ІПР за обраним розділом роботи – достатній рівень знань та вмінь
	18-20	Здобувач виконав 91% - 100% змісту ІПР за обраним розділом роботи – високий рівень знань та вмінь

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 60) його не влаштовує і він має бажання підвищити оцінку. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері інклюзивної освіти. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що

	розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері інклюзивної освіти, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни психологічних форм, методів роботи у сфері інклюзивної освіти при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально-етичні норми у сфері інклюзивної освіти.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації роботи у сфері інклюзивної освіти несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними

	труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії, але відсутнє глибоке розуміння логіки організації інклюзивної освіти.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання екзамену
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до екзамену та проходить повторне вивчення дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0–20	0–20	0–100
Тема 1	0–6	0–60			
Тема 2	0–6				
Тема 3	0–6				
Тема 4	0–6				
Тема 5	0–6				
Тема 6	0–12				
Тема 7	0–6				
Тема 8	0–12				

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти.

Тема 1. Діти з особливими освітніми потребами.

Сучасні уявлення про нормативний (нейротипичний) розвиток й розвиток, що відхиляється від нормативного. Фактори психічного розвитку людини. Причини порушень розвитку. Ендогенні та екзогенні причини порушень розвитку. Періоди впливу екзогенних факторів на розвиток дитини. Тератогени,

їх визначення та принципи дії. Визначення дизонтогенії. Типи дизонтогеній. Види розвитку, що відхиляється (дизонтогенії). Загальні закономірності розвитку, що відхиляється за Л.С.Виготським, В.И.Лубовським. Типи дизонтогеній.

Тема 2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі

Спеціальна освіта в Україні в нових умовах. Перелік спеціальних навчальних закладів, в якихполучають освіту діти з особливими потребами. Спеціальні дошкільні та шкільні заклади, навчально-реабілітаційні центри. Завдання, що вирішує спеціальний навчальний заклад. Адаптація дітей з відхиленнями у розвитку до життя в соціумі – спеціальне завдання корекційного закладу. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей та горизонтальна структура системи спеціальної освіти. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти. Розгляд і обговорення окремих найпоширеніших контрверсійних питань у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 3. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Нормативна база інклюзивної освіти.

Генезис інклюзивної освіти. Перші спроби інклюзивного навчання – інтегровані класи та школи. Нові підходи до освіти дітей з особливими потребами в Світі. Відкрите суспільство – відкритий освітній простір. Від політики інституціоналізації к політиці інтеграції - новий етап в розвитку європейських систем спеціальної освіти. Вживані понятійно-термінологічні визначення: інтегрована освіта, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, особисто орієнтовані методи навчання, вчитель-дефектолог, логопед, діти з психофізичними вадами, відхилення у розвитку, діти з особливими освітніми потребами, діти з обмеженими можливостями, дизонтогенії, корекційно-розвивальне заняття, психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами. Основні принципи інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта,

як шлях реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за містом проживання.

Законодавство України щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на якісну інклюзивну освіту. Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» щодо впровадження інклюзивної моделі навчання. Укази Президента України у сфері інклюзивної освіти. Основні положення Постанов Кабінету Міністрів України, що регламентують особливості організації інклюзивного освітнього процесу у закладах дошкільної і загальної середньої освіти. Накази Міністерства освіти і науки України щодо організації інклюзивного навчання. Листи Міністерства освіти і науки України.

Змістовий модуль 2. Інклюзивна освіта – від основ до практики.

Тема 4. Умови забезпечення якості інклюзивного навчання

Складові інклюзії. Організація навчального процесу в інклюзивних закладах. Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища. Командний підхід як одна з умов запровадження інклюзивної освіти. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти (наказ МОН України № 609 від 08.06.2018 р.). Склад учасників команди супроводу та принципи її діяльності. Завдання та основні функції учасників команди супроводу. Організація роботи команди супроводу: надання психолого-педагогічних і корекційно-розвивальних послуг. Професійне співробітництво як одна з умов успішного інклюзивного навчання: роль партнерства педагогів і асистентів педагогів з іншими фахівцями (практичний психолог, вчитель-дефектолог, соціальний працівник та ін.). Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти. Застосування особистісно орієнтованих методів навчання та урахування індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з дизонтогеніями в навчальному процесі. Створення спеціальних умов для перебування дітей зі спеціальними потребами в загальноосвітньому середовищі. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту №1/9-675 від

25.09.12 р. «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя». Вимоги до ділової документації асистента вихователя. Документація, яку веде команда психолого-педагогічного супроводу. Завдання психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Необхідність забезпечення дітей з особливими освітніми потребами навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та індивідуальними технічними засобами навчання. Створення кабінетів: учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичного для проведення корекційної-розвиткових занять з дитиною. Участь батьків у команді психолого-педагогічного супроводу.

Тема 5. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.

Право батьків на вибір навчального закладу для дитини. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітнє середовище. Батьки, як члени навчальних команд. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини. Завдання батьків як членів навчальної команди. Персональна відповідальність батьків за судьбу дитини, розвиток якої відхиляється від норми. Роль батьків в адаптації дитини до навчального закладу. Батьківська допомога при освоєнні навчального матеріалу. Налагодження стосунків з педагогами та персоналом школи. Обмін конструктивною інформацією. Габілітація дитини поза межами навчального закладу. Організація професійної підготовки з урахуванням фізичних, інтелектуальних та сенсорних можливостей дитини. Підготовка до адаптації до життя в соціумі та соціалізації – завдання родини при виборі інклюзивної форми навчання. Допомога громадських організацій та соціальних служб. Волонтерство та адвокатство батьків.

Тема 6. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як механізм індивідуалізації освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі.

Індивідуалізація освітнього процесу як одна із умов запровадження інклюзивного навчання. Нормативне забезпечення, що регламентує створення ІПР: Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» (15.08.2011 р. № 872, Постанова КМУ №588 від 09.08.2017 р.); лист МОН України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти.

Структура і функції ІПР. Різні ролі членів команди психолого-педагогічного супроводу у розробленні і впровадженні ІПР. План роботи над ІПР. Визначення навчальних цілей і завдань. Відповідність критеріям «SMART». Визначення пріоритетності навчальних цілей. Перегляд та корегування індивідуальної програми розвитку. Роль асистента вчителя у процесі розроблення ІПР. Здійснення адаптацій і модифікацій під час планування освітнього процесу: адаптація основних компонентів освітнього процесу: фізичне середовище, освітній процес, вказівки вчителя, навчальні матеріали. Види модифікацій. Способи адаптації процесу оцінювання, використання модифікованих і альтернативних методів оцінювання.

Тема 7. Корекційно-розвивальна робота як обов'язкова складова інклюзивного навчання.

Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Корекційна складова індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Особи, які розробляють корекційну частину індивідуальної програми розвитку та відповідають за її адекватність можливостям дитини. Типовий договір на проведення (надання) психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг). Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги в складі індивідуальної програми розвитку. Місто проведення корекційно-розвиткових

занять. Форма надання корекційно-розвиткових послуг. Принцип створення груп для проведення корекційно-розвиткових занять. Оформлення та ведення відповідної документації. Роль учасників команди психолого-педагогічного супроводу в корекційній роботі. Корекційно-розвивальні заняття для дітей з особливими освітніми потребами в навчальному процесі загальноосвітньої школи. Роль практичного психолога та вчителя-дефектолога в проведенні корекційно-розвивальних занять. Співпраця фахівців як умова успішності інклюзивного навчання.

Тема 8. Диференційований підхід до дитини з особливими освітніми потребами в умовах ЗДО.

Диференційований характер процесу складання індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в залежності від типу дизонтогенії, особливостей її сенсорного та інтелектуального розвитку. Договір про надання корекційно-розвиткових послуг. Права та обов'язки сторін щодо надання корекційно-розвиткових послуг. Індивідуальна освітня програма та індивідуальний освітній план. Адаптація та модифікація освітніх програм. Диференційований підхід до визначення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами. Стимулююча система оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими освітніми потребами. Портфоліо – як метод оцінювання індивідуальних досягнень дітей з особливими потребами. Залучення дітей з особливими освітніми потребами до позакласної та позашкільної роботи з урахуванням їх інтересів, нахилів, здібностей, побажань, віку, індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності та стану здоров'я.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1.	<i>Семінар «Діти з особливими освітніми потребами»</i>	2	1
2.	<i>Вирішення практичних завдань «Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі»</i>	2	1

3.	Дискусія та вирішення практичних завдань «Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Нормативна база інклюзивної освіти.»	2	1
4	Семінар «Умови забезпечення якості інклюзивного навчання»	2	1
5.	Вирішення практичних завдань «Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти»	2	1
6.	Кейс-стаді «Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як механізм індивідуалізації освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі».	4	1
7.	Вирішення практичних завдань «Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання»	2	1
8.	Вирішення практичних завдань «Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів».	4	1
	Разом	20	8

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
Семінар «Діти з особливими освітніми потребами»	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: 1. Сучасні уявлення про нормальний (нейротиповий) розвиток й розвиток, що відхиляється від нормативного. 2. Фактори, що впливають на психічний розвиток людини 3. Причини порушень розвитку: біологічні та соціальні. 4. Екзогенні та ендогенні причини порушень розвитку 5. Тератогени. Принципи їх дії 6. Визначення дизонтогеній. 7. Типи дизонтогеній 8. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Психолого-педагогічна типологія. 9. Загальні закономірності розвитку, що відхиляється за Л.С.Виготським. 10. Загальні закономірності розвитку, що відхиляється за В.І.Лубовським.	1.Рішення психолого-педагогічних завдань щодо розрізнення деяких категорій дітей з вадами розвитку 2.Підготувати буклет з класифікацією дизонтогеній з визначенням її типу (або листівку, що наглядно демонструє причини виникнення порушень у розвитку).	На прак. занятті

<p><i>Вирішення практичних завдань «Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі»</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як саме розвивалася спеціальна освіта в Україні з перших спроб навчання дітей з сенсорними вадами до нашого часу? 2. Сучасна горизонтальна та вертикальна моделі спеціальної освіти в Україні 3. Перелік спеціальних навчальних закладів, в яких одержують освіту діти з особливими потребами 4. Яким чином розвивається спеціальна освіта в Україні в нових умовах? 5. Завдання, які вирішує спеціальний навчальний заклад. 6. Яким чином корекційний заклад вирішує завдання адаптація дітей з порушеннями розвитку до життя в соціумі? 7. Роль спеціальних навчальних закладів при впровадженні інклюзивного навчання в Україні. 8. Які нові типи корекційних та реабілітаційних закладів з'явилися останнім часом? 9. Ресурсні можливості спеціальної освіти. 10. Як ви вважаєте, чи доцільно розвивати в Україні спеціальну освіту? 11. Які позитивні та негативні наслідки пов'язані з впровадженням спеціальної освіти? 12. Чи повинні, на ваш погляд, батьки мати змогу обирати навчальний заклад для своєї дитини? Доведіть свою точку зору. 	<p><i>Завдання.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте основні поняття спеціальної освіти та випишіть їх із поясненнями в словник. 2. Скласти таблицю системи спеціальної освіти в Україні. 3. Підготувати аргументи для батьків за та проти спеціального навчання та викласти їх у вигляді листівки 4. Організувати дискусію що до доцільності навчання дитини в спеціальному навчальному закладі залежно від типу дизонтогенії та місця проживання дитини. 	<p>На прак. занятті</p>
<p><i>Дискусія Вирішення практичних завдань «Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Нормативн</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Який саме шлях пройшла освіта до того часу, як виник її інклюзивний різновид? 2. В якому вигляді спочатку виникали інклюзивні школи та класи? Як вони називалися? 3. Від політики інституціоналізації к політиці інтеграції - новий етап в розвитку європейських систем спеціальної освіти. 	<p><i>Завдання.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитися з Саламанкською декларацією та документами ООН і ЮНЕСКО що до інклюзивної освіти та 	<p>На прак. занятті</p>

<p>а база інклюзивної освіти»</p>	<p>4. Вживані понятійно-термінологічні визначення: інтегрована освіта, спеціальна освіта, інклюзивна освіта, особисто орієнтовані методи навчання.</p> <p>5. Вживані понятійно-термінологічні визначення: діти з психофізичними вадами, відхилення у розвитку, діти з особливими освітніми потребами, діти з обмеженими можливостями, діти з обмеженнями життєдіяльності, діти з інвалідністю, діти з обмеженими можливостями здоров'я, діти з дизонтогеніями.</p> <p>6. Основні принципи інклюзивної освіти.</p> <p>7. Які саме закони визначають організацію інклюзивної освіти в Україні?</p> <p>8. Як визначається інклюзивне навчання в діючої редакції закону «Про Освіту»?</p> <p>9. Яким чином реалізується інклюзивне та інтегроване навчання в закладах загальної освіти згідно закону «Про освіту»?</p> <p>10. Яким чином держава гарантує задоволення особливих потреб дитини з ООП згідно закону «Про освіту»?</p> <p>11. Як закон про освіту визначає що таке ІПР?</p> <p>12. Яка стаття закону «Про освіту» наполягає на забезпеченні дітей з ООП спеціальними засобами?</p> <p>13. Які саме послуги повинні надаватися дитині з ООП згідно закону «Про освіту»?</p> <p>14. Яке педагогічне навантаження передбачене законом України «Про дошкільну освіту» для педагогічних кадрів, що приймають участь в інклюзії?</p> <p>15. Які акти Кабінету міністрів є підґрунтям забезпечення організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх закладах?</p> <p>16. Який саме акт Кабінету міністрів регламентує порядок організації інклюзивного навчання в ЗДО?</p> <p>17. Як розпочати навчання дитини з особливими освітніми потребами в ЗДО?</p>	<p>пояснити фразу «Від політики інституціоналізації к політиці інтеграції».</p> <p>2. Ознайомитися з Постановою кабінету міністрів України від 15.08.11. № 872 та виписати основні відмінності від спеціального навчання</p> <p>3. Знайдіть у нормативних документах визначення основних понять інклюзивної освіти та випишіть їх із поясненнями в словник</p> <p>4. Знайдіть в літературі відповідь на питання, чому впровадження інклюзії може бути неефективним?</p> <p>5. Організувати дискусію щодо обґрунтування необхідності створення спеціальних умов для здійснення розвитку дитини з ООП до рівня її функціональної</p>
-----------------------------------	--	--

		норми	
Семінар «Умови забезпечення якості інклюзивного навчання»	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обов'язкові складові інклюзії. 2. Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища 3. Яким чином зорганізується навчальний процес в інклюзивних ЗДО? 4. Як формуються групи з інклюзивним навчанням? 5. Які спеціальні умови повинні бути створені для перебування дітей з особливими освітніми потребами в ЗДО? 6. Як можна враховувати індивідуальні особливості навчально-пізнавальної діяльності дітей з дизонтогеніями в навчальному процесі ЗДО? 7. Організація якісного психолого-педагогічного супроводження дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі. 8. Завдання психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. 9. Команда психолога - педагогічного супроводу: основні завдання, склад, основні функції членів команди. Вимоги до ділової документації асистента вихователя. 10. Роль вихователя ЗДО у впровадженні інклюзивної освіти 11. Роль асистента вихователя в інклюзивному ЗДО. Основні завдання, ролі й функції асистента вихователя в інклюзивній групі. 12. Партнерство з батьками як необхідна умова успішного інклюзивного навчання 13. Співпраця з місцевою громадою: роль Інклюзивно-ресурсних центрів у наданні додаткової підтримки дитині з ООП. 	<p><i>Завдання.</i></p> <p>1.Складіть таблицю документації ЗДО, яка регламентує освітній процес в умовах інклюзії.</p>	<p>На прак. заня тті</p>
Вирішення практични	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p>	<p><i>Завдання.</i></p> <p>Перелічити у</p>	<p>На прак.</p>

<p>х завдань «Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти»</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Яким чином реалізується право батьків на вибір навчального закладу для дитини. 2. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітнє середовище. 3. Батьки, як члени навчальних команд. Завдання батьків як членів навчальної команди. 4. Налагодження стосунків з педагогами та персоналом школи. Обмін конструктивною інформацією. 5. Допомога громадських організацій та соціальних служб. Волонтерство та адвокатство батьків. 6. Роль батьків в адаптації дитини до навчального закладу. 7. Батьківська допомога при освоєнні навчального матеріалу. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини. 8. В чому є персональна відповідальність батьків за судьбу дитини, розвиток якої відхиляється від норми? 9. Габілітація дитини поза межами навчального закладу. 10. Підготовка до адаптації до життя в соціумі та соціалізації – завдання родини при виборі інклюзивної форми навчання. 11. Організація професійної підготовки з урахуванням фізичних, інтелектуальних та сенсорних можливостей дитини. 	<p>письмовому вигляді завдання батьків як членів навчальної команди.</p> <p>2. Підготувати лістівку з покроковою інструкцією алгоритму дій батьків для організації інклюзивного навчання в ЗДО.</p> <p>3. Скласти поради для батьків по адаптації дитини з особливими потребами, яка включена до інклюзивної освіти.</p> <p>4. Знайти в інтернет-просторі та запропонувати батькам батьківські громадські об'єднання за містом мешкання</p> <p>5. Підібрати в інтернет-просторі заклади, які здійснюють професійну адаптацію дитини з ООП до життя в соціумі</p>	<p>заняті</p>
---	--	--	---------------

<p><i>Кейс-стаді</i> «Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як механізм індивідуалізації освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі».</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надати визначенні ІПР. 2. Чому в інклюзивному навчальному закладі на кожну дитину з особливими освітніми потребами повинна розроблятися індивідуальна програма розвитку? 3. Охарактеризувати Постанову КМУ №588 від 09.08.2017р. та відстежити її роль в впровадженні індивідуальної програми розвитку в інклюзивному навчанні. 4. Опрацювати лист МОН України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» щодо визначення окремих понять інклюзивної освіти (адаптація, модифікація). 5. Які ситуації потребують адаптації, а які – модифікації освітнього середовища? 6. Опрацювати лист МОН України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» щодо структури ІПР. 7. Опрацювати лист МОН України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» щодо визначення понять «Індивідуальний навчальний план» та «Індивідуальна навчальна програма». 8. Індивідуальна програма розвитку; індивідуальна навчальна програма та індивідуальний освітній план: визначення, складові; відмінності. 9. Опрацювати Постанову КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти. 10. Назвати джерела інформації для індивідуальної програми розвитку в ЗДО при первинної та подальшої її розробці. 11. Перелічити функції індивідуальної програми розвитку в інклюзивному навчанні. 12. Охарактеризувати структуру індивідуальної програми розвитку в ЗДО. 13. Зазначити ролі та відповідальність членів 	<p><i>Завдання.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перелічити нормативне забезпечення, що регламентує створення ІПР. 2. Створити команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП. 2. Скласти план роботи над ІПР. Визначити навчальні цілі і завдання. 3. Розподілити ролі та відповідальність членів команди психолого-педагогічного супроводу у розробленні і впровадженні ІПР. 4. Ознайомитися з комплексною оцінкою розвитку дитини з ООП, наданою ІРЦ 5. Заповнити Індивідуальну програму розвитку на обрану дитину згідно з одержаною роллю в команді психолого-педагогічного супроводу 	<p><i>Завдання до цієї теми є основою для ІНДЗ та повинні бути підготовлені, оформлені у вигляді кейсу та здані на перевірку викладачеві на предмет останнього практичного заняття</i></p>
---	---	---	--

	команди психолого-педагогічного супроводу у розробленні і впровадженні ІПР.		
Вирішення практичних завдань Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання	<p>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дати визначення, охарактеризувати корекційно-розвивальну роботу та визначити її значення у процесі навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку. 2. Що включає до себе система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії? 3. Як саме здійснюється організація надання корекційно-розвиткових послуг дитині з особливими освітніми потребами? 4. Який розділ Індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами визначає зміст корекційно-розвивальної роботи? 5. Особи, які виконують корекційно-розвиткові послуги в рамках індивідуальної програми розвитку та відповідають за її адекватність можливостям дитини. 6. Хто саме та яким чином визначає необхідність надання, перегляд та корегування корекційно-розвиткових послуг в умовах виконання індивідуальної програми розвитку? 7. Корекційно-розвивальні заняття для дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти, їх періодичність, місце проведення, види занять. 8. Роль практичного психолога та вчителя-дефектолога в проведенні корекційно-розвивальних занять. Умови їх співробітництва з навчальним закладом. 9. Як саме зорганізуються та проводяться корекційно-розвиткові заняття для дітей з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти? 10. Сутність понять «корекція розвитку», «компенсація дефекту» в системі понять інклюзивного навчання. 11. Яких принципів необхідно дотримуватися для досягнення позитивних якісних змін в процесі організації корекційно-розвивальної 	<p>Завдання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Надати перелік та відповідні цитати з документів, що до оформлення та ведення відповідної документації спеціалістами, що здійснюють надання корекційно-розвиткових послуг 2. Розробити корекційно-розвивальну програму для корекції будь-яких вад розвитку (за вибором студента) дитини з ООП. 3. Знайти в інтернет-просторі та організувати перегляд відеоматеріалів, пов'язаних зі здійсненням корекційної роботи з дітьми з ООП в інклюзивному середовищі. 4. Надати відеозаписи власних корекційних 	<p>На друге прак. заняття</p>

	роботи в інклюзивному класі (групі)? 12. Яких методичних вимог треба дотримуватися при побудові корекційно-розвивальної програми?	занять згідно зі спеціалізацією (за бажанням студента)	
<i>Вирішення практичних завдань «Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів».</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Диференційований характер процесу складання індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в залежності від типу дизонтогенії, особливостей її сенсорного та інтелектуального розвитку. 2. Від яких показників залежить зміст індивідуальної програми розвитку? 3. Як відображається тип дизонтогенії та особливості сенсорного і інтелектуального розвитку на змісті індивідуальної програми розвитку? 4. Яким чином здійснюється залучення дітей з особливими освітніми потребами до позакласної та позашкільної роботи з урахуванням їх інтересів, нахилів, здібностей, побажань, віку, індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності та стану здоров'я? 5. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини з затримкою психічного розвитку? 6. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини з розумовою відсталістю? 7. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини з важким порушенням мовлення? 8. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини з порушенням слуху? 9. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини з порушенням зору? 10. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини з порушенням функцій опорно-рухового апарату? 11. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини з розладами	<i>Завдання.</i> 1. Підібрати ігрові методи розвитку довільності дитини з затримкою психічного розвитку 2. Скласти індивідуальний освітній маршрут для дитини з легким ступенем розумової відсталості 3. Розробити план адаптацій та модифікацій робочого місця для дитини зі значним зниженням зору 4. Перелічити необхідні модифікації навчальних матеріалів для сліпої дитини першого року навчання (згідно з освітньою програмою) 5. Перелічити необхідні модифікації навчальних матеріалів для глухої дитини першого року	Виконання одного завдань до теми на друге практичне заняття

	<p>аутистичного спектру?</p> <p>12. Яких адаптацій / модифікацій потребує навчальний простір дитини зі складними порушеннями розвитку?</p>	<p>навчання (згідно з освітньою програмою)</p> <p>6. Розробити план адаптацій та модифікацій робочого місця для дитини з порушенням функцій опорно-рухового апарату</p>	
--	--	---	--

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин		Форма контролю
		денна	заочна	
1.	Діти з особливими освітніми потребами	8	10	усне опитування
2	Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	8	11	Перевірка практичних завдань
3.	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Нормативна база інклюзивної освіти.	8	10	Групова співбесіда, перевірка практичних завдань
4.	Умови забезпечення якості інклюзивного навчання	8	11	Усне опитування
5.	Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.	8	11	Розробка порад для батьків
6.	Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як механізм індивідуалізації освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі.	8	12	Розробка кейсу «ІПР на обрану дитину»
7.	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.	8	11	Розробка плану корекційних заходів
8.	Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.	8	12	Перевірка практичних завдань
	Разом	64	88	

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Діти з особливими освітніми потребами

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття теми та виписати їх із поясненнями в словник.
- Знайти в літературі фактори, що оказують шкідливий вплив на розвиток дитини в пренатальному, інтранатальному та ранньому постнатальному періоді та відобразити їх у вигляді листівки.
- Визначити поняття «тератогени» та усвідомити принципи їх дії.
- Скласти таблицю порушень розвитку дітей.

Література до теми 1:

1. Ануфриев А.Ф., Костромина С.Н. Как преодолеть трудности в обучении детей. Москва: «Ось-89», 1999. 224 с.
2. Выготский Л.С. Собрание сочинений Т. 5 Основы дефектологии / под ред. Т.А. Власовой. Москва.: Педагогика, 1983. 368 с.
3. Дефектологічний словник: навчальний посібник/ за редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. Київ: «МП Леся», 2011. 528 с.
4. Коргун Л.Н. Дети с отклонениями в развитии. Психологические особенности. Психолого-педагогическая диагностика: учебное пособие для студентов психолого-педагогического профиля/ Л.Н. Коргун. Одесса: Лерадрук, 2012. 277с.
5. Коргун Л.Н. Специальная психология: Учеб. пособие для самостоятельной работы студентов/ Л.Н. Коргун. – Одесса: Лерадрук, 2019. 104 с.
6. Максимова Н.Ю., Милютин Е.Л. Курс лекций по детской патопсихологии: Учебное пособие. Ростов н/Дону: Феникс, 2000. 576 с.
7. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. / Под ред.. Л.В. Кузнецовой. Москва: «Академия», 2005. 480 с.
8. Специальная педагогика: Учебное пособие для студентов /Л.И.Аксенова, Б.А.Архипов и др.; под ред. Н.М.Назаровой. Москва: «Академия». 2001.400 с.
9. Специальная психология: Учеб. пособие /В.И. Лубовский, Т.В.Розанова, Л.И.Солнцева и др.; под ред. В.И. Лубовского. Москва: «Академия», 2005. 464с.

Тема №2. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття та виписати їх із поясненнями в словник
- Скласти таблицю системи спеціальної освіти в Україні.
- Визначити завдання, що реалізує спеціальний навчальний заклад.
- З'ясувати, яким чином спеціальний навчальний заклад сприяє соціалізації та адаптації дитини, а в чому заважає.
- Визначити ресурсні можливості спеціальної освіти в Україні та викласти їх в вигляді листівки.
- Організувати дискусію що до доцільності навчання дитини в спеціальному навчальному закладі залежно від типу дизонтогенії та місця проживання дитини.
- Підготувати аргументи для батьків за та проти спеціального навчання та викласти їх у вигляді листівки
- Доведіть, що наявність вибору навчального закладу батьками є ..... тому, що.....

Література до теми 2:

1. Басова А.Г., С.Ф. Егоров История сурдопедагогика. Москва: Просвещение, 1984.
2. Замский Х.С. История олигофренопедагогика. 2-е изд. Москва: Просвещение, 1980.
3. Замский Х.С. Умственно отсталые дети: история их изучения, воспитания и обучения с древних времен до середины XX века. Москва: НПО Образование, 1995.
4. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами /Кроки до демократичної освіти: 2002. №1. С. 34.
5. Колупаєва А. А. До проблеми понятійно-термінологічних визначень у сучасній спеціальній педагогіці // дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. Зб. Випуск 8. Київ. 2006. С. 105-109.
6. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання, Київ, 2011. 274 с.
7. Коргун Л.Н. Дети с отклонениями в развитии. Психологические особенности. Психолого-педагогическая диагностика. Учебное

пособие для студентов психолого-педагогического профиля. – Одесса: Издательство ТОВ «Ледрарук», 2012. 277 с.

8. Малофеев Н.Н. Специальное образование в меняющемся мире. Европа: учеб. Пособие для студентов пед. вузов / Н.Н. Малофеев. - Москва: Просвещение, 2009. 319 с.
9. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: хрестоматия / сост. Л.М.Шипицына. СПб., 1997.
10. Специальная дошкольная педагогика: Учебное пособие / Е.А.Стребелева, А.Л.Венгер и др.; под ред. Е.А.Стребелевой. Москва: «Академия», 2001. 304 с.
11. Специальная педагогика: Учебное пособие для студентов / Л.И.Аксенова, Б.А.Архипов и др.; под ред. Н.М.Назаровой. Москва: «Академия»; 2001. 400 с.

Тема 3. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Нормативна база інклюзивної освіти.

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття та виписати їх із поясненнями в словник.
- Ознайомитися з Саламанкською декларацією та документами ООН і ЮНЕСКО що до інклюзивної освіти та пояснити фразу «Від політики інституціоналізації к політиці інтеграції».
- Ознайомитися з літературою та визначити основні моделі інтегрованого та інклюзивного навчання, які існують в Світі.
- Ознайомитися з Постановою кабінету міністрів України від 15.08.11 р. № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
- Спираючись на нормативні документи, скласти порівнювальну таблицю відмінностей спеціального та інклюзивного навчання.
- Ознайомитися та виписати у вигляді листівки для працівників ЗДО основні законодавчі акти, якими визначається модель інклюзивної освіти в нашій країні.

Література до теми 3:

1. Закон України «Про освіту» 2145-VIII від 05.09.2017, ст. 19, ст. 20
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про дошкільну освіту»
<https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

3. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами /Кроки до демократичної освіти. 2002. №1. С. 34.
4. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф.Армстронга, Д.Армстронга, Л.Бартона. Лондон. 2000.
5. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. Київ: САММІТ - книга, 2008.
6. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання, Київ, 2011. 274 с.
7. Малофеев Н.Н. Специальное образование в меняющемся мире. Европа: учеб. Пособие для студентов пед. вузов / Н.Н. Малофеев. Москва: Просвещение, 2009. 319 с.
8. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: хрестоматия / сост. Л.М.Шипицына. Санкт-Петербург, 1997.
9. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ: « А. С. К. », 2012. 308 с.
10. Постанова кабінету міністрів України від 15.08.11 р. № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
11. Права человека и инвалидность / Доклад комиссии по правам человека ООН: E/CN, 4/SUB2/1991/31/.
12. Саламанкская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями. ED-99/WS5, UNESCO, 1994.
13. **Закони України:**
  - [Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу»](#) (№2442-17 від 06.07.2010)
  - [Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів»](#) (№ 4213-VI від 22.12.2011)
  - [Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання»](#) (№ 1324 – VII від 5 червня 2014 року)
14. **Укази Президента України:**
  - [Указ Президента України № 588/2011 від 19 травня 2011 р. «Про заходи щодо розв’язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями»](#)
15. **Акти Кабінету Міністрів України:**
  - Постанова КМУ [від 15 серпня 2011 р. N 872 “Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах “](#)
  - [Постанова КМУ від 12 липня 2017 р. № 545](#) Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр

- [Постанова КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88](#) Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

- [Постанова КМУ №588 від 09.08.2017р.](#) Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах

- [Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти»](#) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

16. **Накази Міністерства:**

1. [Наказ МОН від 31.12.2015 № 1436 “Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі”](#)

2. [Наказ МОН України від 06.02.2015 № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2015 року за № 224/26669](#)

3. [Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#) Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти.

17. **Листи Міністерства освіти і науки:**

- [Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання»](#)

- [Лист Міністерства освіти і науки України від 26.07.2012 1/9-529 «Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання»](#)

- [Лист Міністерства освіти і науки України від 25.09.2012 1/9-675 «Щодо посадових обов’язків асистента вчителя»](#)

- [Лист Міністерства освіти і науки України від 28.09.2013 1/9-694 «Щодо введення посади вихователя \(асистента вчителя\) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням»](#)

- [Лист Міністерства освіти і науки України від 02.01.2013 1/9-1 «Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання»](#)

- Лист Міністерства освіти і науки України [від 08.08.2013 1/9-539](#) [«Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами»](#)
- Лист Міністерства освіти і науки України [від 13.08.2014 № 1/9-414](#) [“Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів”](#)

Тема 4. Умови забезпечення якості інклюзивного навчання

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття та виписати їх із поясненнями в словник.
- Ознайомитись з нормативною базою інклюзивного навчання та розробити листівку для ЗДО з обов'язковою документацією, на якій базується психолого-педагогічний супровід дитини з ООП в інклюзивному ЗДО.
- Спираючись на [Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#) «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» визначити склад команди психолого-педагогічного супроводу в ЗДО, принципи її дії та завдання, що вона виконує.
- Знайти відповідь на питання, чому впровадження інклюзії в закладі дошкільної освіти може бути неефективним?
- Знайдіть та ознайомтеся з документом, що регламентує необхідність проведення з дитиною с ООП корекційної роботи.
- Знайдіть відповідь на питання: «Які організаційні заходи повинен здійснити директор ЗДО для початку корекційної роботи?»
- Знайдіть відповідь на питання, якій документ регламентує перелік дидактичних наочних матеріалів та технічних засобів, необхідних для навчання дітей з ООП в загальноосвітньому ЗДО.

Література до теми 4:

1. [Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#) «Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти»
2. Лист Міністерства освіти і науки України [від 25.09.2012 1/9-675](#) [«Щодо посадових обов'язків асистента вчителя»](#)

3. Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
4. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами /Кроки до демократичної освіти: 2002. - №1. – С. 34.
5. Колупаєва А. А. До проблеми понятійно-термінологічних визначень у сучасній спеціальній педагогіці // дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. Зб. Випуск 8. Київ, 2006. С. 105-109.
6. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. Київ: САММІТ-книга, 2009 – 272 с.
7. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання, - Київ, 2011. 274 с.
8. Мамайчук И.И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии. – СПб.: Речь, 2001.- 220 с.
9. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ: « А. С. К. », 2012. 308 с.
10. Особливості організації інклюзивного навчання в закладі освіти: Методичний посібник / Н.В. Заварова, О.А. Солнцева, І.М. Орленко, К.М. Павленко. – Одеса: видавець Удача, 2020. – 248 с.10

Тема №5. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття та виписати їх із поясненнями в словник.
- Опрацювати літературу до теми та визначитися в чому є персональна відповідальність батьків за судьбу дитини, розвиток якої відхиляється від норми.
- Підготувати матеріали для батьків, що демонструють необхідність раннього втручання при наявності в дитини підозри на порушення у розвитку.
- Підготувати буклет для батьків, який допоможе їм зорієнтуватися в можливостях різних систем освіти (спеціальної та інклюзивної) з копіюванням деяких законів та інших законодавчих актів.
- Розробити листівку для батьків з освітнім маршрутом дитини з особливими освітніми потребами до інклюзивного закладу.

- Підготувати у письмовому вигляді завдання батьків, як членів команди психолого-педагогічного супроводу
- Скласти поради для батьків по адаптації дитини з особливими потребами, яка включена до інклюзивної освіти. (з наданням інформації про можливості працевлаштування дорослої людини з ООП в Україні та інших країнах Світу)

Література до теми 5:

1. Ануфриев А.Ф., Костромина С.Н. Как преодолеть трудности в обучении детей. Москва: Издательство «Ось-89», 1999. 224 с.
2. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка, Київ 2004.
3. Діти з особливими потребами у в початковій школі: поради батькам. Книга 3, - 2006,
4. Діти з особливими потребами: поради батькам: Книга 1 – 2004.
5. Засенко В.В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами /Кроки до демократичної освіти: 2002. №1. С. 34.
6. Маллер А.Р. Социальное воспитание и обучение детей с отклонениями в развитии: Практическое пособие. Москва: АРКТИ, 2000. 124 с.
7. Мамайчук И.И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии. Санкт Петербург: Речь, 2001. 220 с.
8. Мастюкова Е.М. Лечебная педагогика (ранний и дошкольный возраст): Советы педагогам и родителям по подготовке к обучению детей с особыми проблемами в развитии. Москва: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1997. 304 с.
9. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ: « А. С. К. », 2012. 308 с.
10. Путівник для батьків дітей з особливими потребами: навчально-методичний посібник у 9 книгах / за заг. ред. А.А. Колупаєвої Київ: ТОВ ВПЦ «Літопис-XX» 2010. (Серія «Інклюзивна освіта»). 255 с.
11. Сорокова М.Г. Система М.Монтессори: Теория и практика: Учебное пособие для студентов высш. пед. учебн. заведений. Москва, 2003.
12. Специальная дошкольная педагогика: Учебное пособие / Е.А.Стребелева, А.Л.Венгер и др.;под ред. Е.А.Стребелевой. Москва:«Академия», 2001.304 с.

Тема №6. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) як механізм індивідуалізації освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення її додаткових потреб в освітньому процесі.

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття і виписати їх із поясненнями в словник, спираючись на Закон України «Про освіту», [Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#) «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» та лист МОН України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
- Ознайомитися з Постановою КМУ №530 від 10.04.2019 та визначити, хто саме розробляє індивідуальну програму розвитку та відповідає за її адекватність можливостям дитини.
- Ознайомитися з додатком до Постанови КМУ №530 та охарактеризувати структуру ІПР щодо дитини дошкільного віку
- Охарактеризувати Постанову КМУ №588 від 09.08.2017р. та визначити, хто саме відповідає за створення необхідної матеріально-технічної та навчально-методичної бази, здійснює добір відповідних педагогічних працівників тощо.
- Опрацювати Постанову КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти» та визначити джерела інформації для індивідуальної програми розвитку в ЗДО при первинної та подальшої її розробці.
- Самостійно знайти джерело у якому регламентовано кількість дітей з ООП в інклюзивному класі та в інклюзивній групі ЗДО.
- Спираючись на Постанову КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти» встановити на який термін складається індивідуальна програма розвитку та хто і коли здійснює її перегляд та корегування.
- Спираючись на [Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#) «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» визначити функції кожного з учасників команди психолого-педагогічного супроводу

Література до теми 6:

1. Закон України «Про освіту» 2145-VIII від 05.09.2017, ст. 19, ст. 20
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про дошкільну освіту»
<https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
3. Постанова КМУ №588 від 09.08.2017р. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах
4. Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
5. **[Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#)** Про затвердження примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти.
6. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник//за загальної ред. А.А.Колупаєвої. Київ: А.С.К., 2012. 308с.
<http://te.zavantag.com/docs/25965/index-59769.html>
7. Колупаєва А.А., Софій Н., Найда Ю., Таранченко О., Єфімова С. И др. / за заг. Ред. Л.Даніленко. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник. , Київ, 2009.
8. Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ» / Київ: «Атопол», 2018. 100. с.
9. [Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання»](#)
10. [Лист Міністерства освіти і науки України від 26.07.2012 1/9-529 «Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання»](#)
11. [Лист Міністерства освіти і науки України від 25.09.2012 1/9-675 «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя»](#)
12. [Лист Міністерства освіти і науки України від 28.09.2013 1/9-694 «Щодо введення посади вихователя \(асистента вчителя\) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням»](#)

Тема №7. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття та виписати їх із поясненнями в словник, спираючись на Закон України «Про освіту» та лист МОН України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
- Спираючись на Постанову КМУ №588 від 09.08.2017р. «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» дати визначення поняттю «Корекційно-розвиткова робота», визначити її форми, вимоги до наповнюваності груп та тривалість індивідуальних і групових занять.
- Спираючись на Постанову КМУ №588 від 09.08.2017р. «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» визначити, хто саме повинен проводити корекційно-розвиткові заняття та скільки годин для їх проведення повинно бути відведено на тиждень при різних видах порушень розвитку?
- Знайдіть в [Постанові КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88](#) «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» Додаток 1. «Примірний перелік додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) для осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти» та ознайомтеся з його змістом.
- Знайдіть в [Постанові КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88](#) «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами». Додаток 3. «Типовий договір на проведення (надання) психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг)» та визначте предмет договору, права та обов'язки сторін та їх відповідальність.
- Знайдіть в [Постанові КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88](#) «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» Додаток 5. «Перелік фахівців, які проводять (надають) додаткові психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові заняття (послуги) з особами з особливими освітніми потребами у закладах освіти» та ознайомтеся з його змістом.

- Знайдіть в літературі відповідь на питання: В яких випадках дитині може бути запропонована індивідуальна психологічна корекція?
- Ознайомитися з наданим викладачем висновком про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини з ООП та розробити корекційно-розвивальну програму в рамках корекційно-розвивальних послуг, що рекомендовані ІРЦ.

Література до теми 7:

1. [Постанова КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88](#) «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами»
2. Бородулина С.Ю. Коррекционная педагогика: психолого-педагогическая коррекция отклонений в развитии и поведении школьников /серия «Учебники, учебные пособия». Ростов на Дону: Феникс, 2004. 352 с.
3. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод. зб.: Вип. 8 Т.1 Київ., 2006. 288 с.
4. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: наук.-метод.зб.: Вип. 11 Т.1 Київ: Науковий світ, 2009. 308 с.
5. Дэвид Митчелл. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. Главы из книги. РООИ «Перспектива», 2011. 138 с.
6. Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. Донецк: Лебедь, 2000.
7. Маллер А.Р. Социальное воспитание и обучение детей с отклонениями в развитии: Практическое пособие. Москва: АРКТИ, 2000. 124 с.
8. Мамайчук И.И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии. Санкт-Петербург: Речь, 2001. 220 с.
9. Мамайчук И.И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии. Санкт-Петербург: Речь, 2003. 400с.
- 10.Мастюкова Е.М. Ребенок с отклонениями в развитии: Ранняя диагностика и коррекция. Москва: Просвещение, 1992. 95 с.
- 11.Пантюк Т.І., Невмержицька О.В., Пантюк М.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник. 2-ге видання. Дрогобич: Ред-вид відділ ДДПУ, 2009. 324 с.
- 12.Рібцун, Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. Київ, 2012. 258 с.

13. Специальная дошкольная педагогика: Учебное пособие / Е.А.Стребелева, А.Л.Венгер и др.; под ред. Е.А.Стребелевой. Москва: издательский центр «Академия», 2001. 304 с.
14. Піроженко Т. О., Хартман О. Ю. Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом». Київ: «Алатон», 2016. 32 с.

Тема №8. Диференційоване викладання як засіб задоволення навчальних потреб усіх учнів.

Практичні завдання до самостійної роботи:

- Опрацювати першоджерела (конспекти, тези).
- Визначити основні поняття і виписати їх із поясненнями в словник, спираючись на Закон України «Про освіту», [Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#) «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» та лист МОН України від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
- Зайдіть в наданих до теми літературних джерелах відповідь на питання: В яких випадках та на який термін для дитини з особливими освітніми потребами складається індивідуальний освітній план?
- Вибрати одну з програм розвитку дітей з ООП, ознайомитись з нею та порівняти її з однією з програм за якими працює загальноосвітній ЗДО.
- Розробити план адаптацій/модифікацій робочого міста обраної дитини згідно з наданим висновком про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини з ООП.
- Розробити план адаптацій/модифікацій навчальних матеріалів обраної дитини згідно з наданим висновком про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини з ООП.
- Підібрати ігрові методи корекції вказаних в комплексній психолого-педагогічній оцінці розвитку дитини з ООП порушень мовленнєвого розвитку (для майбутніх логопедів), або порушень когнітивної/емоційно-вольової сфери (для майбутніх практичних психологів).
- Спробувати скласти індивідуальний освітній маршрут дитини з опорою на висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини з ООП та на обрану програму розвитку дитини з тім, чи іншим порушенням розвитку.

- Уявіть собі, що ви є вихователем групи, яку відвідує дитина з особливими потребами. Усвідомте, які зміни відбудуться: а) на рівні змісту; б) на рівні процесу; в) на рівні продукту (результату) навчання цієї дитини

Література до теми 8:

1. Ануфриев А.Ф., Костромина С.Н. Как преодолеть трудности в обучении детей. Москва: «Ось-89», 1999. 224 с.
2. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» Тарасун В. В, Скрипник Т. В., Душка А. Л. / Наук. кер. та заг. ред. Т. В. Скрипник. Київ, 2013. 234с.
3. Маллер А.Р. Социальное воспитание и обучение детей с отклонениями в развитии: Практическое пособие. Москва: АРКТИ, 2000.–124 с.
4. Мамайчук И.И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии. Санкт-Петербург: Речь, 2001. 220 с.
5. Мамайчук И.И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии. Санкт-Петербург: Речь, 2003. 400с.
6. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ: « А. С. К. », 2012. 308 с.
7. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. / Под ред.. Л.В. Кузнецовой. Москва: «Академия», 2005. 480 с.
8. Програма розвитку глухих дітей дошкільного віку/ За редакцією К.В.Луцько. Київ. 2013
9. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко»/ за ред. Л.І. Прохоренко. Київ, 2018. 237 с.
10. Рібцун, Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. Київ, 2012. 258 с.
11. Рібцун, Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку з ЗНМ . Київ: "Освіта України", 2011. 292 с.
<https://scholar.google.com/scholar?cluster=1119818000755936262&hl=en&oi=scholar>
12. Специальная дошкольная педагогика: Учебное пособие / Е.А.Стребелева, А.Л.Венгер и др.; под ред. Е.А.Стребелевой. Москва: «Академия», 2001. 304 с.

13. Специальная педагогика: Учебное пособие для студентов / Л.И.Аксенова, Б.А.Архипов и др.; под ред. Н.М.Назаровой. Москва : «Академия»; 2001. 400 с.
14. Специальная психология: Учеб. пособие / В,И.Лубовский, Т.В.Розанова, Л.И.Солнцева и др.; под ред. В.И.Лубовского Москва: «Академия», 2005. 464 с.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
	Розробка ІІР обраної дитини з особливими освітніми потребами на основі комплексної оцінки її психічного розвитку, наданої ІРЦ.	20	20
Разом		20	20

Зміст проектної папки:

- Мета, завдання проекту та його учасники з розподілом ролей
- Висновок ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини
- Повністю заповнена ІІР на обрану дитину
- Уся зібрана додаткова інформація з теми проекту
- Бібліографія з теми проекту (з обов'язковою посилкою на відповідну нормативну документацію)
- Короткий зміст проблем, з якими приходилося зіштовхуватися проектантам, і способів їхнього подолання
- Матеріали до презентації

При оцінці проектів будуть використані наступні критерії оцінок:

- самостійність роботи над проектом;
- узгодженість з висновком ІРЦ
- узгодженість з вимогами до структури та змісту ІІР;
- повнота врахування особливостей розвитку дитини;
- повнота розкриття послідовності дій;
- наявність додаткових дидактичних матеріалів, які будуть сприяти підвищенню ефективності при роботі за створеною ІІР;
- вміння працювати в команді та узгодженість своєї частини з іншими напрямками роботи;

- наявність наочної презентації проекту;
- вміння представити свою частину роботи і захистити доцільність передбачених цілей і завдань та використаних методів впливу.

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Закон України «Про освіту» 2145-VIII від 05.09.2017, ст. 19, ст. 20
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про дошкільну освіту»
<https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
3. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник//за загальної ред. А.А.Колупаєвої. Київ: А.С.К., 2012. 308с.
<http://te.zavantag.com/docs/25965/index-59769.html>

Нормативні джерела

1. Закони України:

- [Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу»](#) (№2442-17 від 06.07.2010)
- [Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів»](#) (№ 4213-VI від 22.12.2011)
- [Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання»](#) (№ 1324 – VII від 5 червня 2014 року)

2. Укази Президента України:

- [Указ Президента України № 588/2011 від 19 травня 2011 р. «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями»](#)

3. Акти Кабінету Міністрів України:

- Постанова КМУ [від 15 серпня 2011 р. N 872 “Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах “](#)
- [Постанова КМУ від 12 липня 2017 р. № 545](#) Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр
- [Постанова КМУ від 14 лютого 2017 р. № 88](#) Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.
- Постанова КМУ №588 від 09.08.2017р. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах
- Постанова КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах

дошкільної освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

4. Накази Міністерства:

- [Наказ МОН від 31.12.2015 № 1436 “Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі”](#)
- [Наказ МОН України від 06.02.2015 № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2015 року за № 224/26669](#)
- [Наказ МОН від 08.06.2018, №609](#) Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти.

5. Листи Міністерства освіти і науки:

- [Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання»](#)
- [Лист Міністерства освіти і науки України від 26.07.2012 1/9-529 «Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання»](#)
- [Лист Міністерства освіти і науки України від 25.09.2012 1/9-675 «Щодо посадових обов’язків асистента вчителя»](#)
- [Лист Міністерства освіти і науки України від 28.09.2013 1/9-694 «Щодо введення посади вихователя \(асистента вчителя\) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням»](#)
- [Лист Міністерства освіти і науки України від 02.01.2013 1/9-1 «Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання»](#)
- [Лист Міністерства освіти і науки України від 08.08.2013 1/9-539 «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами»](#)
- [Лист Міністерства освіти і науки України від 13.08.2014 № 1/9-414 “Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів”](#)

Допоміжна література

1. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. Київ: «Плеяди», 2015. 172 с.
2. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ: «А.С.К.», 2012. 360 с.
3. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Колупаєвої А. А. Київ: «А.С.К.», 2012. 124с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
4. Доступність та універсальний дизайн: навчально-методичний посібник. / Азін В. О., Грибальський Я. В., Байда Л. Ю., Красюкова-Еннс О. В. Київ, 2013. 128 с.
5. Дэвид Митчелл. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. Главы из книги. РООИ «Перспектива», 2011. 138 с.
6. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб. / [Тоні Бут]; пер. з англ. Київ: «Плеяди», 2015. 190 с.
7. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві. Київ: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. 296 с.
8. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / За заг. ред. Даниленко Л. І., 2-ге видання, Київ: ФО-П Парашин І.С., 2010. 128 с.
9. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф.Армстронга, Д.Армстронга, Л.Бартона. Лондон. 2000.
10. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: «Самміт-Книга», 2009. 272 с.
11. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: наук.-метод. посіб., Київ: АТОПОЛ, 2011. 274 с.
12. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами в освітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: навчально-методичний посібник. Київ: «АТОПОЛ». 2010. 96 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
13. Колупаєва А. А. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навч. курс та навчально-методичний посібник. Київ: «А.С.К.», 2012. 197 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
14. Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ» / Київ: «Атопол», 2018. 100. с.
15. Келлер, Елена Адамс. История моей жизни [пер. с англ. Е.Ф. Левина]. Москва: Захаров, 2003. 269 с.

16. Коргун Л.Н. Дети с отклонениями в развитии. Психологические особенности. Психолого-педагогическая диагностика: учебное пособие для студентов психолого-педагогического профиля. Одесса: Ледрарук, 2012. 277 с.
17. Лубовский В. И. Психолого-педагогические проблемы дифференцированного и интегрированного обучения. /*Специальная психология*. 2008. № 4. С. 11-21.
18. Малофеев Н.Н. Специальное образование в меняющемся мире. Европа: учеб. пособие для студентов пед. вузов. Москва: Просвещение, 2009. 319с.
19. Мамайчук И.И. Психологическая помощь детям с проблемами в развитии. Санкт Петербург: Речь, 2001. 220 с.
20. Мартинчук О.В. Підготовка фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища: монографія. Київ: Вид-во учбової літератури, 2018. 420 с.
21. Мастюкова Е.М. Лечебная педагогика (ранний и дошкольный возраст): Советы педагогам и родителям по подготовке к обучению детей с особыми проблемами в развитии. М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1997. 304 с.
22. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164с.
23. Обучение детей с проблемами в развитии в разных странах мира: хрестоматия / сост. Л.М.Шипицына. Санкт Петербург, 1997. 256 с.
24. Особливості організації інклюзивного навчання в закладі освіти: Методичний посібник / Н.В. Заварова, О.А. Солнцева, І.М. Орленко, К.М. Павленко. – Одеса: видавець Удача, 2020. 248 с.
25. Питерс Т. Аутизм: От теоретического понимания к педагогическому воздействию: Книга для педагогов-дефектологов /Пер. с англ. М.М.Щербаковой; под науч. ред. Л.М.Шипицыной. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 240 с.
26. Постанова кабінету міністрів України від 15.08.11 р. № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
27. Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник/кол.авторів; за загальної редакцією Т.О.Докучиної. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020.172с
28. Саламанкская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями. ED-99/WS5, UNESCO, 1994.
29. Сорокова М.Г. Система М. Монтессори: Теория и практика: учебное пособие для студентов высш. пед. учебн. заведений. Москва: Академия, 2014. 384с.

30. Специальная дошкольная педагогика: учебное пособие / под ред. Е.А.Стребелевой. Москва: Академия, 2001. 304 с.
31. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч. курс та навчально-методичний посібник / за заг. ред. А.А.Колупаєвої. Київ: «А.С.К.», 2012. 124 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
32. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Укладач - Скрипник Т. Київ: «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56 с.
33. .

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України <http://ispp.org.ua/>
2. НАЦІОНАЛЬНА бібліотека України ім. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Портал <http://auditorium.ru>
4. <http://knowledgeloom.org/pd>.
5. www.includingsamuel.com
6. www.includingsamuel.com/screenings/host
7. www.IncludingAllKids.org
8. www.includingsamuel.com/resources
9. <http://groups.to/includingsamuel/>
10. <https://padlet.com/nataliakoval3101/ipqcnso59nxy>
11. Електронний каталог <http://library.pdpu.edu.ua/unilib>
12. <https://nus.org.ua/articles/inklyuzyvne-navchannya-u-shkoli-kroky-do-uspishnogo-pochatku/>